

Adviescommissie afgesloten strafzaken (ACAS) Jaarverslag 2023 »

Inhoudsopgave

1. Inleiding

2. De ACAS

3. De werkzaamheden van de ACAS

Colofon

1. *Inleiding*

In dit jaarverslag van de Adviescommissie afgesloten strafzaken (hierna: ACAS) over 2023 wordt in paragraaf 2 aandacht besteed aan de taak en bevoegdheden, alsmede aan de samenstelling van de ACAS. In paragraaf 3 worden de activiteiten van de ACAS uiteengezet: daarbij wordt de stand van de advisering besproken en wordt kort stilgestaan bij de uitgebrachte adviezen en de overige activiteiten van de ACAS.

2. *De ACAS*

2.1. TAAK EN BEVOEGDHEDEN

Wanneer het gaat om een veroordeling wegens een misdrijf waarop een gevangenisstraf van twaalf jaar of meer staat en de rechtsorde door dit misdrijf ernstig is geschokt, kan de advocaat van een veroordeelde ter voorbereiding van een herzieningsaanvraag bij de procureur-generaal bij de Hoge Raad der Nederlanden een verzoek indienen tot het verrichten van nader onderzoek naar de aanwezigheid van een grond voor herziening als bedoeld in art. 457, lid 1, onder c Sv. Vereist is dat er voldoende aanwijzingen zijn dat mogelijk sprake is van een grond tot herziening en dat het verzochte onderzoek in dat kader noodzakelijk is. De procureur-generaal kan – en is bij veroordelingen tot gevangenisstraf van zes jaren of meer daartoe verplicht – advies vragen aan de ACAS, ingesteld op grond van de Wet hervorming herziening ten voordele van 11 oktober 2012 (Staatsblad 2012, nr. 275). De ACAS adviseert over de wenselijkheid en de inhoud van nader onderzoek. Afhankelijk van de resultaten van dit onderzoek kan daarna een verzoek (door een raadsman) of een vordering tot herziening (door de

procureur-generaal of een advocaat-generaal) bij de Hoge Raad volgen.

Om de ACAS in staat te stellen haar adviesfunctie te vervullen is de ACAS in het Besluit ACAS van 12 september 2012¹ een aantal bevoegdheden toegekend, variërend van de bevoegdheid tot kennisname van processtukken en het horen van personen die bij het onderzoek in strafzaak zijn betrokken tot en met het raadplegen van of zich laten bijstaan door een deskundige. Gegeven de taakopdracht is het niet de bedoeling dat de ACAS zelf eventueel nader onderzoek verricht. Indien de ACAS bepaalde – andere dan de hiervoor genoemde – onderzoekshandelingen wenselijk acht, bijvoorbeeld het (doen) horen van de veroordeelde of bepaalde getuigen, kan zij de procureur-generaal adviseren de betreffende specifieke onderzoekshandelingen te doen uitvoeren. De procureur-generaal kan, indien gewenst, tijdens of na de uitvoering van dit nader onderzoek opnieuw een oordeel van de ACAS vragen.

¹ Besluit adviescommissie afgesloten strafzaken van 12 september 2012 (Stb. 2012-405).

2.2. DE SAMENSTELLING IN 2023

Conform de artikelen 3-6 van het Besluit ACAS bestaat de ACAS uit vijf leden en vijf plaatsvervangend leden, onder wie twee wetenschappers, een deskundige op het terrein van de politiepraktijk, een advocaat en een lid van het Openbaar Ministerie, ondersteund door een secretaris.

Met het vertrek van mr. J.I.M.G. Jahae m.i.v. 1 januari 2023, prof. mr. A.A. Franken m.i.v. 1 mei 2023, C.J. Heijnsman m.i.v. 5 juni 2023 en mr. F. Posthumus m.i.v. 1 juli 2023, is de samenstelling van de ACAS op een aantal posities gewijzigd.

Tot vaste leden zijn benoemd:

- mr. J. Boksem, advocaat bij Anker en Anker strafrechtadvocaten;
- W. Paulissen, Politiechef Oost-Brabant.

Tot plaatsvervangende leden zijn benoemd:

- mr. J. Kuijper, advocaat bij advocatenkantoor mr. J. Kuijper;
- mr. J. Plooi, senior officier van justitie A bij het Landelijk Parket, tevens plaatsvervangend advocaat-generaal bij het Ressortsparket.

Vooruitlopend op het vertrek van J.A.J.T. Vissers met ingang van 5 maart 2024 is voorts tot plaatsvervangend lid benoemd:

- mr. C.D.M. Geldermans, hoofd operatie Eenheid Midden-Nederland van de Nationale Politie.

Gelet op deze wijzigingen zag de samenstelling van de ACAS er vanaf 1 oktober 2023 als volgt uit.

Vaste leden:

- prof. em. mr. C.P.M. Cleiren, tevens voorzitter, emeritus hoogleraar straf(proces)recht aan de Faculteit der Rechtsgeleerdheid van de Universiteit Leiden;
- prof. dr. M. Jelicic, bijzonder hoogleraar neuropsychologie en recht aan de Universiteit Maastricht;
- mr. dr. W.N. Ferdinandusse, senior officier van justitie A bij het Landelijk Parket met bijzonder verlof, Head of Investigations bij de Kosovo Specialist Prosecutor's Office;
- mr. J. Boksem, advocaat bij Anker en Anker strafrechtadvocaten;
- W. Paulissen, Politiechef Oost-Brabant;

Plaatsvervangende leden:

- prof. mr. dr. W.L.J.M. Duijst, hoogleraar forensische geneeskunde en gezondheidsstrafrecht aan de Universiteit Maastricht;
- prof. dr. H.L.G.J. Merckelbach, hoogleraar rechtspsychologie aan de Faculteit der Psychologie en Neurowetenschappen van de Universiteit Maastricht;
- mr. J. Plooi, senior officier van justitie A bij het Landelijk Parket, tevens plaatsvervangend advocaat-generaal bij het Ressortsparket;
- mr. J. Kuijper, advocaat bij advocatenkantoor mr. J. Kuijper;
- J.A.J.T. Vissers, voormalig hoofd-commissaris van politie, politiechef van de regionale eenheid Rotterdam (a.i.) en daarvoor van de eenheid Zeeland-West-Brabant;
- mr. C.D.M. Geldermans, hoofd operatie Eenheid Midden-Nederland van de Nationale Politie;

Secretaris:

- mr. drs. V.M.L. Sebel, wetenschappelijk medewerker bij de Hoge Raad der Nederlanden.

3. De werkzaamheden van de ACAS

3.1. STAND VAN DE ADVISERING

Sinds haar instelling in 2012 tot en met 31 december 2023 heeft de ACAS in totaal in 47 zaken een (eind)advies uitgebracht. Zie <https://www.hogeraad.nl/over-ons/bijzondere-taken-hoge-raad-procureur-generaal/verzoeken-nader-onderzoek-herziening/overzicht-verzoeken-nader-onderzoek/>.

In 2023 is in subcommissies gewerkt aan lopende zaken. In dit jaar heeft de ACAS twee keer voltallig vergaderd en vier adviezen als bedoeld in artikel 462 Sv uitgebracht. In 2023 heeft de ACAS geen nieuwe adviesvragen van de procureur-generaal ontvangen.

3.2. UITGEBRACHTE ADVIEZEN

In 2023 heeft de ACAS advies uitgebracht in de zaak die ook wel bekend staat onder de naam ‘de Zes van Breda’ (zaaknummers 045, 046 en 047). In deze zaak gaat het om de moord op een 56-jarige vrouw in juli 1993. Zij werd gedood in de keuken van een Chinees restaurant in Breda, waar haar zoon de eigenaar van was. De gokkast van het restaurant was opengebroken en de geldlade lag op de grond. Zes verdachten, drie mannen en drie vrouwen, werden in 1994 en 1995 door respectievelijk de rechtbank en het gerechtshof veroordeeld

wegens betrokkenheid bij de dood van de vrouw. De veroordeling was voornamelijk gebaseerd op de bekennende en belastende verklaringen van de drie vrouwen. Forensisch technisch onderzoek naar sporen op de kleding van het slachtoffer, een bloeddruppel en een bloedveeg, een aantal haren op de kleding van het slachtoffer en schoenzoolafdrukken, leidden niet naar de verdachten. De mannen kregen tien jaar gevangenisstraf voor hun betrokkenheid bij de dood van het slachtoffer, de vrouwen werden veroordeeld tot straffen tot twee jaar gevangenisstraf, deels voorwaardelijk.

De Hoge Raad wees in 2012 een verzoek tot herziening van die veroordelingen toe en verwees de zaken voor een nieuwe berechting naar het gerechtshof Den Haag. Dit hof heeft de zaken in 2015 geheel opnieuw behandeld en beoordeeld. Zo zijn er onder meer getuigen gehoord en hebben deskundigen onderzoek gedaan. Het Hof vond de bekennende en belastende verklaringen van de drie vrouwen, die de eerdere rechters hadden gebruikt om tot een bewezenverklaring te komen, eveneens betrouwbaar en bruikbaar voor het bewijs. Het novum, de zogenoemde ‘bushokjes-getuigen’, dat de directe aanleiding was voor de herziening, wierp in de visie van het hof na nader onderzoek geen wezenlijk

nieuw licht op de zaken. Hetzelfde gold voor de destijds ter plaatse aangetroffen bloeddruppel, waarvan niet kon worden vastgesteld dat deze delict-gerelateerd is. Het hof liet dan ook de eerdere veroordelingen in stand. De verdachten stelden daarop cassatie in bij de Hoge Raad. De Hoge Raad verwierp de cassatieberoepen. Daarmee werden de veroordelingen (opnieuw) definitief.

In 2022 deden de advocaten van de drie mannelijke veroordeelden een verzoek tot nader onderzoek. Aanleiding voor dit verzoek was een NFI-rapport uit 2021 waarin een aantal nieuwe onderzoeksmogelijkheden wordt aangedragen, waarvan de resultaten volgens de advocaten mogelijk aanleiding kunnen zijn voor heropening van de zaak. Het betreft (1) vergelijkend mtDNA-onderzoek dat destijds wel mogelijk was maar niet is uitgevoerd en (2) onderzoeksmogelijkheden met nieuwe, gevoeliger technieken die destijds nog niet beschikbaar waren. Kort gezegd gaat het dus om onderzoek op het sporenmateriaal met nieuwe, gevoeliger technieken die destijds nog niet beschikbaar waren waarbij bekeken wordt of (en zo ja in welke mate) er mogelijk een relatie is te leggen tussen de verschillende sporen. Aanvullend DNA-onderzoek zou wellicht kunnen leiden tot het verkrijgen

van DNA-profielen uit sporen waar dat met technieken van destijds niet is gelukt, het verkrijgen van meer genetische informatie van derde onbekende personen in DNA-mengprofielen en antwoord op de vraag van wie nieuwe en eerder verkregen DNA-profielen afkomstig kunnen zijn via vergelijkend DNA-onderzoek.

De ACAS achtte nader forensisch onderzoek in deze zaak wenselijk vanwege de uitzonderlijke aard van de strafzaak. Die uitzonderlijkheid wordt met name gekenmerkt door de afwezigheid van belastend forensisch bewijs na een onvolkomen forensisch-technisch onderzoek en de aanwezigheid van bloedsporen op de plaats delict die destijds door de politie als (mogelijke) dadersporen zijn beschouwd, maar niet van de veroordeelden afkomstig kunnen zijn. Het gevraagde nader onderzoek - waaronder bijvoorbeeld vergelijking van het DNA-profiel van de aangetroffen bloedsporen van een onbekende derde met de DNA-profielen van op het slachtoffer aangetroffen haren van onbekenden - zou volgens de ACAS kunnen leiden tot nieuwe gegevens die in voldoende mate afwijken van de genoemde conclusies van het hof om wellicht als novum te kunnen gelden. De procureur-generaal volgde dit advies.

Daarnaast heeft de ACAS in 2023 advies uitgebracht in zaaknummer 039, waarvan het verzoek in 2018 is ingediend. In deze zaak gaat het om een verzoeker die is veroordeeld tot een levenslange gevangenisstraf voor drie feiten die hebben plaatsgevonden in april 1994 in Rwanda. Het eerste feit gaat over strafbare handelingen die zijn gepleegd jegens inzittenden van een ambulance, het tweede feit gaat over de aanval op het complex van de Zevendedagsadventisten (hierna: het Adventistencomplex) en het derde feit gaat over een incident met een gezin. Verzoeker ontkent bij deze feiten betrokken te zijn geweest. Het bewijs voor de betrokkenheid van verzoeker bij de feiten berust vrijwel uitsluitend op verklaringen van getuigen. De aanval op het Adventistencomplex is uitgevoerd door een grote groep aanvallers. In de loop der jaren is deze aanval in een aantal separate juridische procedures tegen diverse verdachten aan de orde geweest. Getuigen die belastend hebben verklaard voor verzoeker hebben ook in (sommige van) de andere procedures verklaringen afgelegd over de aanval. In dat kader wordt in het bijzonder aandacht gevraagd voor het proces dat in Canada is gevoerd tegen Jacques Mungwarere. Hij werd net als verzoeker vervolgd voor de aanval op het Adventistencomplex maar is in juli 2013

vrijgesproken. Verzoeker meent dat het getuigenbewijs in zijn zaak in een ander licht komt te staan door wat naar voren is gekomen in de Canadese procedure.

De informatie die voortkomt uit de Canadese zaak heeft in directe zin alleen betrekking op feit 2. In het verzoek wordt ook gewezen op een analyse uit 2017 door het Project Gereede Twijfel onder leiding van prof. dr. P.J. van Koppen, waarin gesteld wordt dat verzoeker voor geen van de drie feiten veroordeeld had mogen worden. Volgens de analyse van zijn team hebben de Nederlandse autoriteiten zich teveel laten leiden door de Rwandese autoriteiten, heeft het ontbroken aan een kritische en onafhankelijke houding bij de Nederlandse onderzoekers en hadden de Nederlandse rechters kritischer moeten zijn ten aanzien van de getuigen en meer vraagtekens moeten zetten bij de getuigenverklaringen en de herkenning van verzoeker.

Namens verzoeker zijn drie onderzoekswensen geformuleerd: (1) het doen van een rechtshulpverzoek aan het MICT om toegang te verkrijgen tot alle vertrouwelijke stukken in de herzieningszaken van twee personen die betrekking hebben op gemeenschappelijke getuigen die ook in de zaak van verzoeker zijn gebruikt; (2) het doen van een rechtshulpverzoek aan

Canada om toegang te verkrijgen tot alle verklaringen afgelegd door de gemeenschappelijke getuigen, alle documenten die zien op de gronden waarop de aanklager heeft besloten een groot aantal van hen niet op te roepen, alle rapporten van de Canadese politie over de gemeenschappelijke getuigen, en alle andere relevante informatie met betrekking tot de gemeenschappelijke getuigen; en (3) het doen van een internationaal rechtshulpverzoek aan de Rwandese autoriteiten om toegang te verkrijgen tot de informatie met betrekking tot de aangespannen procedure in Rwanda tegen de getuigen die ontlastende verklaringen hebben afgelegd in de zaak van Mungwarere in Canada.

De ACAS oordeelde dat het belangrijk was kennis te kunnen nemen van de afgelegde verklaringen van drie beperkt anonieme getuigen in de Canadese procedure, die in de uitspraak van de Canadese rechter zijn weergegeven op een manier die identificatie moeilijk of onmogelijk maakt. De procureur-generaal bij de Hoge Raad heeft hierop stappen gezet om de verklaringen van de drie getuigen te achterhalen. Vervolgens zijn deze verklaringen (onder voorwaarden) beschikbaar gesteld.

De ACAS heeft na een beoordeling uiteindelijk geadviseerd nader onderzoek

te doen naar de totstandkoming van de voor verzoeker belastende getuigenverklaringen over feit 2 (aanval op het Adventistencomplex) waarbij het onderzoek zich in het bijzonder zou moeten richten op de getuigen die hebben verklaard dat zij verzoeker op het terrein van het Adventistencomplex hebben gezien met een vuurwapen en/of hem daarmee hebben zien schieten. In de verklaringen van deze getuigen ligt immers het zwaartepunt van het bewijs en bij die getuigen zou de samenspanning/beïnvloeding zich kunnen hebben voorgedaan. De ACAS adviseerde voorts om geen rechtshulpverzoeken te doen aan het MICT en aan Rwanda en geen onderzoek te laten verrichten naar de totstandkoming van de voor verzoeker belastende getuigenverklaringen over feiten 1 (ambulance) en 3 (gezin), omdat de veroordeling voor deze twee feiten berust op verklaringen van andere getuigen dan die onderdeel uitmaken van de veroordeling voor feit 2. De ACAS is van oordeel dat er geen aanwijzingen zijn dat bij de getuigen van wie de verklaringen gebruikt zijn voor feiten 1 en 3 sprake is geweest van samenspanning/beïnvloeding. De analyse van Project Gereede Twijfel leidt niet tot een andere uitkomst. De procureur-generaal heeft ook dit advies opgevolgd.

3.3. OVERIGE ACTIVITEITEN

Op 3 februari 2023 organiseerde de ACAS samen met het parket van de Hoge Raad en het ressortsparket bij het Openbaar Ministerie een (digitaal) mini-symposium: ‘Weten wat je niet weet. Leren van andere disciplines, elkaar nog beter verstaan.’ De bijdragen aan het symposium zijn gepubliceerd in het tijdschrift *Expertise en Recht*².

² E&R 2023, aflevering 3.

Colofon

Adviescommissie afgesloten strafzaken (ACAS)

Korte Voorhout 8 | 2511 EK 's-Gravenhage

Postbus 20303 | 2500 EH 's-Gravenhage

Telefoon 070 - 361 13 11

www.hogeraad.nl/over-ons/bijzondere-taken-hoge-raad-procureur-generaal/herziening/

Uitgave ACAS

Redactie Verena Sebel

Ontwerp en realisatie VormVijf, Den Haag